

Planteavlen 1938.

Af Konsulent H. Land Jensen.

1938 var for Planteavlen et godt Aar, hvad angaar Produktionens Størrelse. Efter et meget barsk og tørt Foraar fulgte en frodig Sommerperiode, der gav gode Udviklingsbetingelser for Afgrøderne og som navnlig var gunstige for Kornavlen, der blev større end noget tidligere Aar. Betydningen af en stor Kornhøst plejer at ligge udenfor enhver Diskussion, og det er da ogsaa givet, at for Landbruget som Helhed har den gode Høst været et virkeligt Aktiv. Men Høsten var ogsaa god ude i Verden, og trods Kornordningen viste Overproduktionens Virkninger sig paany indenfor vore Landegrænser. For de kornsælgende Landbrug, hvis Antal er stigende efter Svineproduktionens Nedskæring, voldte de svigtende Afsetningsmuligheder og lave Priser meget betydelige Vanskeligheder.

Tabel 1. Temperatur- og Nedbørsforhold 1938.

		Afvigelse fra Normalen	
		Celsius Gr.	Nedbør %
Januar	1938	+ 2,1	+ 36
Februar	—	+ 2,0	÷ 29
Marts	—	+ 4,4	÷ 54
April	—	+ 0,8	÷ 65
Maj	—	÷ 0,6	+ 19
Juni	—	÷ 0,4	+ 11
Juli	—	+ 0,1	+ 6
August	—	+ 2,6	÷ 26
September	—	+ 1,9	÷ 23

Tabel 1 angiver i grove Træk de enkelte Maaneders Temperatur- og Nedbørsforhold*). Vejret var meget mildt i det tidlige Foraar. April havde stærkt svingende Temperaturer, der i Gennemsnit dog naaede lidt over Nor-

*) Se nærmere i Tidsskrift f. L. 1938, Side 832.

malen. Maj var gennemgaaende ret kolig, og endnu i Juni kneb det med at naa op paa normal Temperatur. August var meget varm, og Efteraarsmaanederne var ligeledes milde. Som saa ofte før er det dog navnlig Nedbørstallene, der karakteriserer Vækstbetingelserne bedst. Fremhæves maa især den meget tørre Foraarsperiode. Det ses, at Marts og April gennemsnitlig gav under halv Nedbør, men Regnen meldte sig i Slutningen af Maj paa de fleste Egne i rigelige Mængder, og Juni—Juli gav ligeledes nogenlunde tilstrækkelig Nedbør. Eftersommeren var derimod temmelig tør.

Manglen paa Nedbør i Foraarstiden gav Anledning til Sandflugt i et Omfang, der overgaar, hvad der har været kendt i en lang Aarrække. Perioder med Barfrost i Februar og April øgede Jordens Smuldring i Overfladen, og selv under Forhold, hvor man havde været forsigtig og tilbageholden med Bearbejdningen, gjorde Jordfygningen sig gældende. De værste Sandstorme indtraf 7.—8. April, 17. April og 7.—9. Maj, men i hele Perioden fra først i April til henimod Midten af Maj var Vejret blæsende, og paa meget udsatte Jorder var der Tale om Fygning næsten daglig. Vindstyrken naaede paa de egentlige Stormdage op paa omkring 7. Det var saaledes ikke saa meget Stormens Styrke som Jordens Tørhed og dens let smuldrende Karakter, der gav Anledning til Ødelæggelserne. Jævnside med Jordfygningen gjorde vedholdende streng Nattefrost sig gældende i April, og det var svært at sige, om det var Stormpiskningen eller Kulden, der var Hovedårsag til Afgrødernes kummerlige Udseende. Selvsagt var det navnlig paa Jyllands udstrakte delvis meget aabne Sandjordsarealer, Skaden gjorde sig gældende.

Foreningen af jyske Landboforeninger og De samvirkende jyske Husmandsforeninger tog Initiativ til Indsamling af Pengemidler til Fordel for de skadelidte, og der indkom og fordeltes over 1,1 Mill. Kr. Paa Grundlag af Oplysninger paa Ansøgningsskemaer er det beregnet, at tre Fjerdedele af Skaden skete ved Bortfyg-

ning navnlig fra Vaarsædmarkerne, medens ca. en Fjerdedel skyldtes Sanddækning af Afgrøder og Fyldning af Grofter. Den samlede Skade vurderes til 4,3 Mill. Kr. Ud over de ved Indsamlingen ydede Erstatninger dækkedes ved Statstilskud to Trediedele af Udgiften til Indkøb af Frø og Korn ved Omsaaning samt Halvdelen af Udgifterne til ny Kunstgødning. Statstilskudet til disse Foranstaltninger androg ca. 1,7 Mill. Kr.

Som tidligere Aar er man paa Grundlag af Oplysninger fra Statistisk Departement i Stand til at danne sig et Overblik over de forskellige Landbrugsafgrøders Andel i Arealbenyttelsen. I de følgende Tabeller er anført talmæssige Oplysninger for 1938 sammenlignet med de nærmest foregaaende Aar, og i Tilknytning hertil meddeles efter samme Kilde Tal for Høstudbyttets Størrelse.

Tabel 2. Arealanvendelsen i 1000 ha, hele Landet.

	1931/35	1936	1937	1938	Fremgang % 31 35-38	Forh.- tal 1938
Korn	1312,9	1326,5	1326,1	1354,3	+ 3,2	42,1
Roer	444,3	439,5	435,7	444,4	+ 0,02	13,8
Kartofler	72,3	75,6	80,7	79,3	+ 9,7	2,5
Græs og Grønfoeder ..	1265,8	1266,5	1273,0	1259,7	÷ 0,5	39,2
Andre Afgr. og Brak	85,2	87,8	86,3	75,2	÷11,7	2,4
Landbrugsareal	3180,5	3195,9	3201,8	3212,9	+ 1,02	100,0

Tabel 2 viser Arealanvendelsen for Hovedafgrøderne. Der har i 1938 været Tale om en betydelig Udvidelse af Kornarealet, der er ca. 3 pCt. større end i Aarene 1931—35. Kornafgrøderne lægger nu Beslag paa ca. 42 pCt. af det samlede Landbrugsareal. Roearealet er nu omtrent uforandret. For Kartoflerne er der en mindre Tilbagegang sammenlignet med 1937, men ellers er Arealet øget betydeligt i Forhold til de nærmest foregaaende Aar, væsentligt paa Grund af Kartoffelmelsordningen i 1933.

Græsarealet er faldet en Smule, og der er ligeledes Tilbagegang for andre Afgrøder og Brak. Det samlede Landbrugsareal, der i 1938 var opgjort til 3 212,9 Tusind ha, viser atter en mindre Fremgang.

Tabel 3. Korn i 1000 ha, hele Landet.

	1931/35	1936	1937	1938	Fremgang % 31/35-38	Forh- tal 1938
Hvede	109,9	119,7	129,2	131,5	+19,7	9,7
Rug	141,6	132,3	139,2	145,1	+ 2,5	10,7
Byg 2rd.	339,7	363,8	365,4	393,5	+15,8	29,0
Byg 6rd.	8,3	5,1	3,2	3,9	-53,0	0,3
Hvid el. gul Havre ..	351,2	356,1	357,5	357,0	+ 1,7	26,4
Graa el. sort Havre ..	30,5	21,3	18,7	17,8	-41,6	1,3
Blandsæd	327,8	324,6	309,2	301,9	- 7,9	22,3
Bælgsæd	3,9	3,6	3,7	3,6	- 7,7	0,3
Kornareal	1312,9	1326,5	1326,1	1354,3	+ 3,2	100,0

Kornafgrøderne. Fremgangen i Arealanvendelse i det sidste Aar ses efter Tabel 3 navnlig at være faldet paa 2rd. Byg, der er udvidet med ikke mindre end 8 pCt., men der er ogsaa væsentlig Fremgang for Rug og i mindre Grad for Hvede. Taget paa længere Sigt synes dog Hveden at ligge i Spidsen med Hensyn til Arealudvidelse, Rugen kommer kun i ringere Grad med. Tilsammen udgør de 2 Vintersædarter kun ca. 20 pCt. af Kornarealet, hvilket efter Dyrkningsbetingelser maa siges at være en forholdsvis ringe Plads, men iøvrigt er der Grund til at tro, at de kommende Aars Prispolitik for Brødkorn vil blive afgørende for Arealets Størrelse. Der er en lille Fremgang for 6rd. Byg, hvis Tilbagegang ellers har været meget udtalt i en Aarrække. Det er nok Omsaanningen efter Sandflugten, der har gjort sig gældende. Tilbagegangen for graa og sort Havre fortsættes, og endvidere ses det, at den i de senere Aar indledede Nedgang i Blandsædarealet ligeledes er fortsat i 1938. Det er ogsaa paa Tide, at Udviklingen bliver vendt paa dette Omraade. Der kan ikke findes nogen fornuftig Begrundelse for, at Blandsædarealet her i Landet skal indtage 22 pCt. af det samlede Kornareal eller større Areal end Vintersæden ialt.

Kornsaaningen tog sin Begyndelse paa et meget tidligt Tidspunkt. Adskillige Steder havde man tilsaaet omkring 10. Marts, og paa Egne i Jylland, hvor man ellers plejer at holde sig forsigtigt tilbage, naaede man ogsaa at faa gennemført tidligere Saaning end ellers, idet det tørre

Vejr og den bekvemme Jord i høj Grad opfordrede til at tage fat. Saaarbejdet var saaledes tilendebragt saa godt som overalt inden 1. April. Vejret i Marts var saa mildt, at Spiringen hurtigt indleddes, og Kornmarkerne grønnes mod Slutningen af Maaneden eller først i April. Denne tidlige Vækst af Vaarsæden maa afgjort siges at have været en Fordel i Forbindelse med Sandflugten, idet Kimplanterne i betydeligt Omfang holdt igen paa Jorddelene, men iøvrigt var baade Vaarsæd- og Vintersædmarkerne slemt medtagne under og efter Storm- og Kuldeperioderne i April og Maj. For Rugens Vedkommende kneb det at faa genoprettet Skaden, men for de øvrige Afgrøder gjorde Maj- og Junireggen Underværker. Markerne stod i Sommertiden og henimod Høst med et frodigt Udseende, og det kan vist hævdes, at uden det tørre kølige Vejr i Buskningsperioden, der antagelig var af Betydning for Udvikling af et stærkt Straa, havde Lejesæd været meget udbredt. Nu stod de fleste Kornafgrøder godt op til Høstningen. Mejning og Hjemkørsel gennemførtes almindeligvis under særdeles gode Betingelser. I Nordjylland og paa enkelte andre Egne blev Indbjærgningen dog noget vanskeliggjort af en kortere Regnperiode, og Kærnekvaliteten, der ellers gennemgaaende var god, reduceredes en Del herved.

Tabel 4. Høstudbytte i Mill. hkg Kærne, hele Landet.

	1931/35	1936	1937	1938
Hvede	3,3	3,0	3,7	4,6
Rug	2,5	2,0	2,5	2,8
Byg	10,0	9,0	11,0	13,6
Havre	10,0	8,4	10,3	11,5
Blandsæd	8,0	6,4	7,5	8,0
Korn ialt (uden Bælgsæd)	33,8	28,8	35,0	40,5

Høstudbyttet, der er opgjort i Tabel 4, androg for 1938 40,5 Mill. hkg Kærne, hvilket er væsentlig over en almindelig Gennemsnitshøst, der antagelig med det nuværende Kornareal maa siges at ligge omkring ca. 35 Mill. hkg. Indtil 1938 var den størst opnaaede Kornhøst 36,8 Mill.

hkg, der faldt i 1935. Det er navnlig Hveden og Byggen, der i 1938 har givet det store Udbytte, hvilket falder sammen med, at det er den gode Jord, der har haft de bedste Betingelser dette Aar. Paa mange Sandjordsegne navnlig i Nordjylland, hvor Rug- og Havredyrkning er fremtrædende, naaedes kun en jævn Middelhøst.

Tabel 5. Roer i 1000 ha, hele Landet.

	1931/35	1936	1937	1938	Fremgang % 31/35-38	Forh- tal 1938
Runkelroer	149,8	155,4	143,9	147,9	÷ 1,3	33,3
Fodersukkerroer	7,9	13,4	17,2	29,8	+277,2	6,7
Kaalroer	209,3	198,5	197,4	188,8	÷ 9,8	42,5
Turnips	29,5	18,4	16,5	14,1	÷ 52,2	3,2
Gulerødder	4,7	4,2	4,1	4,3	÷ 8,5	1,0
Sukkerroer til Foder ..	4,4	11,0	16,2	21,1	+379,5	4,7
Sukkerroer til Fabrik ..	38,2	38,2	40,0	38,0	÷ 0,8	8,5
Cikorierødder	0,5	0,4	0,4	0,4	÷ 20,0	0,1
Roearreal	444,3	439,5	435,7	444,4	+ 0,02	100,0

Rodfrugter. Areal tallene i Tabel 5 viser en fortsat Tilbagegang for Kaalroer, der dog endnu er førende med 42,5 pCt. af det samlede Roearreal. Runkelroerne har ikke været ude for særlig store Forskydninger, derimod ses en meget stærk Fremgang for Fodersukkerroer, der i 1938 var oppe paa ca. 7 pCt. af Arealet, og som antagelig i de kommende Aar vil gaa endnu langt stærkere frem. Turnips er atter reduceret, denne Dyrkning er efterhaanden ret betydningsløs. Gulerødder er ligeledes uden almindelig Betydning i Dyrkningen, men fastholdes dog hist og her navnlig paa de lettere Jorder. Sukkerroer til Foderbrug androg i 1938 ca. 5 pCt. af Roeararealet, og der ses atter en betydelig Fremgang sammenlignet med de foregaaende Aar. Det samlede Roearreal viser sammenlignet med 1937 en Stigning, der efter det foregaaende væsentlig er faldet paa de tørstofrige Roer, og som antagelig hænger sammen med de gode Kornpriser efter Høst 1937. Interessen for Erstatningsmidler for Korn vil selvsagt stige og falde med Priserne, men det er sikkert rimeligt at vente, at de tørstofrige Roer i den kommende Tid

sættes ind i Stedet for en Del af de almindelige Runkelroer eller Kaalroer, saaledes at der ikke kan ventes nogen større Stigning af det samlede Roearreal.

Med den tidlige Afslutning af Kornsaaningen blev der Mulighed for ogsaa at paabegynde Roesaaningen før end ellers, og da Jorden i Slutningen af Marts og først i April var særdeles bekvem, blev disse Muligheder stærkt udnyttet. Erkendelsen af, at der i tidligere Aar ofte er saaat Roer lovlig sent, synes at brede sig, men iøvrigt havde en Del af de første Saaninger i nogen Grad Eksperimentets Karakter. Man frygter Stokløbning ved tidlig Saaning, og det viste sig saa ogsaa i 1938, at de først saae Roer gennemgaaende gav flest Stokløbere, men i det store og hele gav den tidlige Saaning et tilfredsstillende Resultat og øget Udbytte, hvilket ogsaa de gennemførte Saatidsforsøg har vist.

Jordloppeangreb odelagde i en Del Tilfælde Kaalroerne, som maatte saas om. Spiringen blev efter Omsaaningen ret mangelfuld, og i det store og hele var Plantebestanden i Roemarkerne i 1938 ikke særlig vellykket, navnlig under Forhold, hvor Jordfygningen i Maj havde gjort sig gældende. Væksten i Sommermaanederne var frodig, men Augusttørken standsede en Tid Udviklingen, saa det helt store Roearreal, som det en Tid tegnede til, ikke blev naaet.

Tabel 6. *Høstudbytte i Mill. hkg Roer, hele Landet.*

	1931/35	1936	1937	1938
Runkelroer	} 91,9	92,3	88,5	90,5
Fodersukkerroer		6,5	9,0	15,2
Sukkerroer til Foder	—	—	6,4	8,4
Kaalroer	121,4	118,3	112,3	114,8
Turnips	13,7	8,4	6,9	6,4
Gulerødder	1,5	1,3	1,3	1,3
Foderroer ialt	—	—	224,4	236,6
Sukkerroer til Fabrik	—	—	15,0	13,6
Cikorierødder	—	—	0,1	0,1

Høsttallene i Tabel 6 viser, at Udbyttet har været omkring det normale eller lidt over, bedst for Bederne, men

det maa tages i Betragtning, at Tørstofindholdet navnlig i Jylland nærmest var under Normalen, hvorfor Roehøsten som Helhed kun kan anslaaes til Middel. Hjemkørsel, Nedkuling og Opbevaring gennemførtes uden større Vanskeligheder, og mod Foraaret 1939 var der endnu adskillige Steder gode Roebeholdninger tilbage.

Sukkerroer til Fabriksbrug viser efter Tabel 5 en lille Tilbagegang sammenlignet med 1937 og beslaglagde 1938 38,0 Tusind ha svarende til 8,5 pCt. af Roearaalet. I alt væsentligt dyrkes Fabriksroerne kun paa Øerne.

	1935	1936	1937	1938
hkg Roer pr. ha	353	340	370	331
Sukkerindhold, pCt.	16,8	17,6	17,4	15,8
Betaling pr. hkg Roer ..	220	220	240	238,2

Ovenfor anføres A/S De danske Sukkerfabrikkers Oplysninger om Udbytte pr. ha, det gennemsnitlige Sukkerindhold samt den opnaaede Betaling pr. hkg Roer (en enkelt Fabrik betalte i 1938 250 Øre pr. hkg). Masseudbyttet var i 1938 lidt mindre end de nærmest foregaaende Aar, og navnlig den lave Sukkerprocent gjorde sig ret stærkt gældende. Der er dog opnaaet omtrent samme Betaling pr. hkg som i 1937.

K a r t o f l e r. Som det fremgaar af Tabel 2, omfattede Kartoffelarealet 79,3 Tusind ha eller lidt mindre end 1937. Reduktionen, der er ret uvæsentlig, maa antagelig ses paa Baggrund af de for Dyrkningen til Spisebrug utilfredsstillende Priser for Høst 1937.

I det tørre noget kølige Foraar kom Kartofflerne kun langsomt i Vækst. Paa Tidligkartoflerne gjorde Nattefrost i Maj stedvis betydelig Skade. Udviklingen i Sommertiden forløb tilfredsstillende, men i August hæmmedes Væksten stærkt. Skimmelangreb optraadte tidligt, men standsedes praktisk taget fuldstændig i det tørre Vejr i August. I Nedbørsperioder i September og Oktober tog Skimmelen atter Fart og gav Anledning til meget stærk

Eftersmitte paa Knoldene, hvilket har vanskeliggjort Sortering og Afsætning. Høstudbyttet i Mill. hkg opgjort paa tilsvarende Maade som for de øvrige Afgrøder fremgaar af følgende:

1931/35	1936	1937	1938
12,2	12,9	13,2	14,3

Mængdeudbyttet har saaledes været meget tilfredsstillende i 1938, men Tørstofindholdet var noget under det normale.

Afsætningen af Kartoffler til Spritfabrikkerne blev for Aaret 1938 375 Tusind hkg mod 307 Tusind i 1937 og 382 Tusind i 1936. Kartoffelmelsfabrikkerne aftog som sædvanlig 600 Tusind hkg. Der er saaledes til Industribrug afsat ca. 1 Mill. hkg svarende til ca. 7 pCt. af den samlede Kartoffelhøst. Afsætningen til Eksport efter Høst 1938 blev noget af en Skuffelse for Kartoffelavlernes. Der var paa mange Egne store Partier disponible, men opgjort pr. 1. April 1939 har Afsætningen i det forløbne Aar kun andraget 54 Tusind hkg, hvoraf Størsteparten er gaaet til England. Efter 1. April er en Del udskibet til Spanien. Eksporten af Læggekartofler, der i Forhold til den samlede Høsts Størrelse endnu ikke har naaet at andrage særlig store Mængder, har i en Del Avlerkredse vakt stor Interesse, og selv om Afsætningen efter Høst 1938 viser en Nedgang sammenlignet med 1937, er Interessen for denne Eksportgren dog stadig stor, og der arbejdes ihærdigt for at skabe Organisationsformer, der kan muliggøre bedst mulig Udnyttelse af Markederne. Af Tabel 7 fremgaar, at der efter Høst 1938 er afsat 151,2 Tusind hkg Læggekartofler mod 191,1 Tusind 1937 og 49,8 Tusind 1936. Up to date er stadig Hovedsort i dette Øjemed. Alma synes nu ogsaa at finde god Afsætning, og en Sort som Royal Kidney finder Aftræk navnlig i Middelhavslandene. Det er Argentina, der har aftaget de største Mængder af Læggekartofler, men betydelige Kvanta fordeler sig paa Uruguay, Algier, Marokko, Mexico m. v.

Tabel 7. Eksporten af Læggekartofler, 1000 hkg.

	1936/37	1937/38	1938/39
Up to date	40,1	126,0	105,3
King Edward	3,1	19,1	2,9
Royal Kidney	3,9	7,5	11,2
Svaløf Birgitta	0,3	15,1	0,6
Alma	0,1	14,9	24,1
Majestic	—	1,5	2,4
Andre	2,3	6,7	4,7
	49,8	191,1	151,2

De opnaaede Priser ved Salg af Kartofler har for Hjemmemarkedets Vedkommende været lidet tilfredsstillende, og Priserne paa Læggekartofler til Eksport har heller ikke været paa Højde med, hvad der opnaaedes i tidligere Aar. Den mest fordelagtige Afsætning har ganske afgjort været til Fremstilling af Sprit og Kartoffelmel.

Tabel 8. Græs og Grønfoder i 1000 ha, hele Landet.

	1932/35	1936	1937	1938	Fremgang % 32-35-38	Forh. tal 1938
Indenfor Omdriften						
Grønfoder	12,7	9,5	8,5	8,5	÷33,1	0,6
Lucerne	12,3	15,8	18,1	18,5	+50,4	1,5
Kløver og Græs,						
Høslæt	260,3	265,1	279,1	226,6	÷12,9	18,0
Græsning	443,6	435,5	405,2	467,5	+ 5,4	37,1
Ialt i Omdriften	728,9	725,9	710,9	721,1	÷ 1,1	57,3
Udenfor Omdriften						
Var. Græs til						
Høslæt	36,1	36,1	40,0	29,5	÷18,3	2,3
Græsning	174,0	177,8	179,8	177,7	+ 2,1	14,1
Eng o. l. Arealer til						
Høslæt	102,3	93,8	95,8	88,5	÷13,5	7,0
Græsning	112,5	117,0	123,4	129,4	+15,0	10,3
Fædded, Strandmar-						
ker o. l.	107,9	115,9	123,1	113,5	+ 5,2	9,0
Ialt udenfor Omdrift.	532,8	540,6	562,1	538,6	+ 1,1	42,7
Ialt Græs og Grønfoder	1261,7	1266,5	1273,0	1259,7	÷ 0,2	100,0

Græs- og Grønfoder. Arealbenyttelsen er belyst i Tabel 8. Det samlede Græsareal er omtrent uforandret gennem en Aarrække, og Forskydningen mellem Sæd-

skiftegræsmarker og de mere varige Græsmarker udenfor Omdriften er ligeledes kun ringe. Fra 1937 til 1938 er der en Nedgang for Arealerne udenfor Omdriften. Om dette kan opfattes som Indledningen til en Bevægelse i Retning af at føre en Del af de varige Marker tilbage til Sædskiftet er usikkert, men usandsynligt er det vel ikke, at denne Bevægelse, som gør sig gældende nu adskillige Steder, snart vil kunne spores i Statistikken. Iøvrigt er det af Interesse at bemærke de lave Tal for Høslætarealerne 1938. Græsningsbetingelserne var i Foraars og Forsommer saa daarlige, at der maatte tages forholdsvis store Arealer ind til Afgræsning for at klare Forsyningen, hvilket havde til Følge, at Slætarealerne blev stærkt beskaaret. Bevægelsen i Retning af større Lucernearealer synes atter at være standset, idet der kun er ringe Fremgang fra 1937 til 1938, og i Betragtning af, at Lucernen dog virkelig gror godt til mange Steder paa velkultiverede Jorder, er de 18,5 Tusind ha en næsten urimelig lille Andel i den samlede Grønfoderproduktion.

Det er allerede nævnt, at Græsmerkernes Vækst i Foraaret lod meget tilbage at ønske. Jorden var stærkt udtorret, og Kulden gjorde sig gældende til langt hen i Maj Maaned. Nedbøren kom ikke tidligt nok til at redde en nogenlunde normal Høproduktion, men det gik dog bedre i Slætmarkerne, end det en Tid saa ud til, navnlig hvor man kunde udsætte Afslaaningen og dermed drage Fordel af de frodige Vækstforhold i Juni. Genvæksten blev udmærket, og bortset fra Foraarsperioden og en kort Standsning i August gav Sommeren 1938 jævn og rigelig Græsning.

Tabel 9. Høstudbytte i Mill. hkg. hele Landet.

	1931/35	1936	1937	1938
Agerhø	14,8	14,7	16,9	12,1
Enghø	5,8	4,9	5,6	4,4
Hø ialt	20,6	19,6	22,5	16,5
Græsning, Mill. Afgrødeenheder	27,0	26,5	27,6	28,7

Af Tabel 9 fremgaar, at Høstudbyttet kun blev 16,5 Mill. hkg, hvilket kun svarer til ca. $\frac{3}{4}$ af en almindelig Høhøst.

Det var baade Agerhø og Enghø, der svigtede. Græsnin-
gen beregnet i Afgrødeenheder naar derimod op paa 28,7
Mill. Enheder eller lidt højere end de nærmest foregaaende
Aar.

Tabel 10. Høstudbytte i Mill. Afgrødeenheder.

	1931/35	1936	1937	1938
Kærne	31,4	26,8	32,7	37,9
Halm	9,6	8,0	9,4	11,3
Kornafgrøder ialt	41,0	34,8	42,1	49,2
Roer og Kartofler	29,4	33,9	32,5	31,9
Grønfoder, Hø og Græsning	35,3	34,3	36,6	35,3
Høsten ialt	105,7	103,0	111,2	116,4

Det samlede Høstudbytte fremgaar af Tabel 10.
Det ses, at der i 1938 naaedes ikke mindre end 116,4 Mill.
Afgrødeenheder, hvilket er en Del over det gode Aar
1937 og ca. 10 pCt. mere end Femaaret 1931—35. Det er
Kornafgrøderne, der har givet hele Fremgangen, idet
Rødfrugtavlen og Græsavlen ligger omkring Middel for
de foregaaende Aar.

F r ø a v l e n . Reduktionen af Roefrøarealerne fortsat-
tes i 1938 især dog for Bedefrøets Vedkommende. Der er
ligeledes stærk Tilbagegang for Rødkløver, hvor det sær-
lig gaar ud over den sildige. Ejendommeligt nok synes det
svært at faa det almindelige Landbrug til at følge Forsø-
genes Anvisninger, der har udpeget den halvsildige Rød-
kløver som gennemgaaende mere yderig end den tidlige.
Nedgangen i 1938 bør ikke blive Indledningen til en Ud-
vikling i Retning af, at vi atter her i Landet bliver afhæn-
gig af udenlandsk Tilførsel. Det er nu tilstrækkelig sik-
kert vist, at vi har let ved at avle Rødkløver til eget For-
brug og derved udnytte de store Fordele, der ligger i at
anvende de danske rigtydende Stammer. Ogsaa Hvidkløver
er gaaet tilbage i 1938. Det samme gælder de øvrige Græs-
marksbælgplanter samt Græsserne, indenfor hvilken sid-
ste Gruppe Tilbagegangen omfatter næsten alle Arter.

Som Helhed er der sket en kraftig Reduktion af Frøavlsarealet i 1938, en Bevægelse som under Hensyntagen til de begrænsede Afsætningsmuligheder i det store og hele har været berettiget. Af de i Tabellen anførte Tal fremgaar med stor Tydelighed, at Frøavlen er underkastet meget store Svingninger i Arealbenyttelsen fra Aar til andet, og tages Priserne i Betragtning, er Udsvingene for mange Sorter endnu betydeligt større. Det kan beklages, at det ikke paa dette Omraade er lykkedes at opnaa nogen større Stabilitet. Regulering er aabenbart vanskelig at gennemføre, tvangsmæssige Foranstaltninger er dog sikkert ikke ønskelige. Som Frøavlen er organiseret her i Landet fordelt paa Andelsbasis og paa private Firmaer, maa det dog hævdes, at den i det store og hele paa udmærket Maade tjener sit Formaal.

Tabel 11. Frøavlsarealer i 100 ha, hele Landet.

	1931/35	1936	1937	1938 foreløb.	Fremgang % 31/35-38	For- tal 1938
Runkelroer og Fodersukkerroer	18,2	26,7	14,0	11,6	÷ 36,3	3,5
Kaalroer og Turnips	22,8	7,3	13,9	13,5	÷ 40,8	4,0
Sukkerroer	10,2	15,1	6,8	4,3	÷ 57,8	1,3
Rødkløver tidlig	9,7	26,9	27,7	23,3	+140,2	7,0
Rødkløver sildig	18,3	38,4	43,6	32,2	+ 76,0	9,7
Hvidkløver	25,0	32,8	37,1	28,2	+ 12,8	8,5
Andre Græsmarksbælgpl.	8,1	13,0	12,4	11,3	+ 39,5	3,4
Bælgpl. og Græsser i Bland.	3,7	5,4	3,5	2,6	÷ 29,7	0,8
Græsser	170,3	191,4	207,6	171,6	+ 0,8	51,5
Andet Mark- samt Havefrø	20,6	30,5	30,2	34,2	+ 66,0	10,3
Ialt Frøareal	306,9	387,5	396,8	332,8	+ 8,4	100,0

Vejrforholdene var i det tidlige Foraar ikke gunstige for Frøavlen. Tørken og Kulden gjorde sig navnlig uheldigt gældende overfor Græsfrøavlen. Græsmarksbælgplanterne udvikledes jævnt godt, Hvidkløveren fik en god Bjærgningsperiode, men Nedbør i September vanskeliggjorde Indbjærgningen af Rødkløver. For Rodfrugtfrøavlen var Vækst- og Bjærgningsbetingelser jævnt gode.

Der foreligger endnu ikke Opgørelse over Frøhøstens

Størrelse for 1938. Der henvises til senere Redegørelse i »Tidsskrift for Planteavl«, »Tidsskrift for Frøavl« samt »Dansk Frøavl«.

Andre Høstarealer og Brak. I Arealstatistikken forekommer en Gruppering under Betegnelsen: »andre Høstarealer«. Heri indbefattes Dyrkning af Spergel, Kommen, Hør, Boghvede m. v. Disse Afgrøder lægger her i Landet kun Beslag paa meget ringe Areal, i 1938 saaledes 8,6 Tusind ha mod 8,7 i 1937. I det store og hele har Gruppen holdt sig konstant i Arealstatistikken gennem en lang Aarrække, idet den har lagt Beslag paa omkring 0,3 pCt. af det samlede Landbrugsareal og saaledes for Landbruget som Helhed været ret betydningsløs. Der synes heller ikke at være nogen større Udsigt til, at disse andre Afgrøder tager til i Omfang. Det er dog rimeligt at tro, at den Interesse som f. Eks. Hørdyrkningen i de senere Aar samler, kan give Anledning til en vis Forskydning af Arealtallet.

Brakarealerne reduceredes atter betydeligt i 1938, navnlig gik det ud over Helbrak, som i dette Aar udgjorde 13,9 Tusind ha, halvbrakket blev 18,6 Tusind ha. Det samlede Brakareal beløber sig saaledes i dette Aar til 32,5 Tusind ha. Man møder i de senere Aar af og til den Opfattelse, at de vanskelige Arbejdsforhold i Landbruget skulde berettigede en Tilbagevenden til Brak, og det maa jo indrømmes, at man kan være saadan stillet, at man griber til denne Nødforanstaltning for at holde Jorden ren. Det er dog beklageligt, hvis Udviklingen paa Arbejdsområdet føres saa vidt, at Landbruget skal ændre Driften i saa ekstensiv Retning, som Indførelse af Helbrak er Udtryk for. Vi er nu nede paa kun at brakke ca. 1 pCt. af Landbrugsarealet. I de fleste Tilfælde er Brakken, hvor den gennemføres, sikkert berettiget af rent dyrkningsmæssige Grunde: Særlige Frøavlsbrug, Sædskiyeændringer m. v.

Af de foran anførte Oplysninger om Høstudbyttet vil det fremgaa, at Udviklingen ogsaa i de senere Aar gaar

i Retning af stadig større Host paa Danmarks Jord. Tidligere Tidens stærke Udvikling paa dette Omraade fandt for en Del sin Forklaring i Overgangen til stærkt ydende Roeafgrøder. Denne Forklaring kan kun i ringe Omfang anvendes nu, idet Roearealet i de senere Aar er nogenlunde konstant. Der er saaledes Tale om en virkelig reel Fremgang i Hostudbyttet for de Hovedafgrøder, Korn og Græs, der for Tiden lægger Beslag paa den store Part af Landbrugsarealet. Aarsagerne til Stigningen er mange og kan samles i Udtrykket: »Bedre Kulturforanstaltninger i Almindelighed«. De ihærdige Anstrengelser, man ogsaa i de senere Aar har gjort for at højne Jordens Grundforbedringstilstand, og i hvilken Anledning Grundforbedringslovgivningen spiller en stor Rolle, maa tages i Betragtning. Vigtig er ogsaa Anvendelse af bedre Sorter og Stammer, og her kan der peges paa store Fremskridt saavel indenfor Kornavlens som Græs- og Grønfoderavlens og i de senere Aar ikke mindst Roeavlens. En vigtig Side, og vel den vigtigste af de nævnte Kulturforanstaltninger, er Planternes Ernæring, og paa dette Omraade synes der ogsaa i de sidste Aar at være Udvikling i Tingene. Nedskaering af Svineholdet har kunnet mærkes paa Staldgødningskontoen, idet der har været noget mindre Mængder til Raadighed i de fleste Landbrug, men i det store og hele synes den stigende Kunstgødningsanvendelse at have bragt rigelig Erstatning for denne Nedgang.

Tabel 12. Forbruget af Kunstgødning, hele Landet.

	Forbrug i 1000 t pr. 1. Juli		
	1935/36	1936/37	1937/38
18 % Superfosfat*)	363,0	360,2	385,2
40 % Kaligødning*)	81,1	87,9	104,0
Kalksalpeter	102,1	109,6	116,3
Chilesalpeter	39,3	41,7	56,7
Natronsalpeter	5,9	6,0	9,9
Sv. Ammoniak	39,6	42,5	42,4
Kalkkvælstof	2,1	2,5	2,8
Nitrophoska	1,2	1,4	1,7

*) incl. Nitrophoska.

I Tabel 12 er efter Gødningsfirmaernes Opgivelse anført Tal for Landets Forbrug af de enkelte Kunstgødninger fordelt paa de 3 sidste »Forbrugsaar«. Superfosfatforbruget har staaet stille i nogle Aar, men udvidedes lidt i 1937—38. Kaligødning fortsætter med en meget stærk Udvidelse fra Aar til Aar, og for de enkelte Kvælstofgødninger ses der ligeledes betydelig Fremgang. I Tabel 13 er meddelt Udtog af samme Statistik og hvoraf fremgaar, at Forholdet mellem de 3 Hovednæringsstoffer svinger meget fra Egn til Egn. Der kan nok findes en Begrundelse for, at f. Eks. Forholdet mellem Kvælstof og

Tabel 13. Egnenes forholdsvis Kunstgødningsforbrug 1937/38.

	15½% Kvælstofgødning	kg pr. ha Superfosfat	Kali-gødning	Forholdstal for rene Næringsstoffer		
				Kvælstof	Fosfors.	Kali
Sjælland	96	83	25	100	101	68
Bornholm	78	114	29	100	216	95
Lolland-Falster ..	172	174	41	100	118	61
Fyn	102	96	29	100	110	73
Ostl. Jylland	78	126	32	100	188	106
Nordl. »	60	135	30	100	261	129
Vestl. »	56	137	38	100	282	175
Sydl. »	61	109	37	100	207	158
Hele Landet	77	120	32	100	181	109

Fosforsyre bør varieres fra Egn til Egn og fra Sandjord til Lerjord, men saa store Forskelligheder som Tabellen giver Udtryk for, er det vist svært at begrunde. Der sættes i de senere Aar stærkt ind for at skaffe bedre Oplysninger om Gødningsbehovet under forskellige Drifts- og Jordbundsforhold. De her anførte Tal tyder afgjort paa, at der endnu paa dette Omraade er Brug for mange gode Kræfter.

Priser og Afsætning. Den sædvanlige Oversigt over Priserne paa Planteavlsprodukter (Tabel 14), der anføres efter Det landøkonomiske Driftsbureau, viser, at Kornpriserne endnu pr. 1. Juli 1938 nogenlunde holdt den Højde, der var gældende i 1936—37, og som laa 30—50 pCt. over de 2 foregaaende Aar. Det vil dog være kendt,

Tabel 14. Priser paa Planteavlsprodukter, Kr. pr. 100 kg.
(Efter Det landøk. Driftsbureaus Opg. pr. Juli Md.)

	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Hvede, Sælger	11,86	13,67	19,46	18,22
Byg 2rd »	13,69	12,26	17,54	17,46
Havre »	13,56	13,10	16,25	16,20
Havrehalm	3,55	2,64	3,75	3,01
Kartofler (Sælgers St. Sj.)	7,13	6,95	7,80	5,72
Sukkerroer	2,18	2,20	2,20	2,40
Runkelroefrø	145,00	100,00	50,00	52,00
Kaalroefrø	60,00	38,00	54,00	50,00
Hundegræsfrø	70,00	45,00	70,00	84,00
Indekstal for Planteprodukter (1909/14 = 100)	114	101	127	116
Indekstal for Husdyrprodukter (1909/14 = 100)	117	117	118	129

at Kornpriserne faldt meget betydeligt i Løbet af Efteraaret 1938 og snart naaede ned paa et Niveau, der navnlig for Byggens og Havrens Vedkommende laa betydeligt under de Minimumspriser, der forudsættes i Kornloven. Det kan saaledes anføres, at Kornnoteringen af København for Januar Kvartal 1939 blev for Hvede 14,04, for Byg 11,53 og for Havre 11,80. Som tidligere nævnt har der efter den store Kornhøst vist sig meget betydelige Vanskeligheder for Afsætningen af de betydelige Beholdninger, som mange Landbrug har ligget inde med. En medvirkende Aarsag til det store Udbud har ogsaa været det noget indskrænkede Svinehold i Vinteren 1938—39. Kvalitetsspørgsmaalet har selvsagt under disse vanskelige Afsætningsbetingelser været ført stærkt i Forgrunden. Af Betydning har det naturligtvis været, at der ogsaa efter Høst 1938 har kunnet afsættes en Del Korn til Eksport saaledes navnlig Byg. Det fremgaar af Tabel 15, der anføres efter Stat. Departement, at der i Aaret 1938, der for en stor Del omfatter Afsætning efter sidste Aars Høst, er eksporteret 103 Mill. kg Byg, et noget lavere Kvantum end 1937, men betydeligt højere end i 1936. Den opnaaede Pris har for hele Aaret ligget mellem 11 og 12 Øre pr. kg. Det er de faldende Priser mod Aarets Slutning, der gør sig gældende. Grundet paa de forskellige Handelsrestrik-

tioner og navnlig paa Regulering af det hjemlige Kornmarked har Salget til Eksport dog ikke i væsentlig Grad kunnet øve Indflydelse paa det hjemlige Prisniveau, der som omtalt set fra de kornsælgende Landbrugs Side har ladet meget tilbage at ønske i den forløbne Periode siden Indbjærgningen af Høsten 1938.

Tabel 15. Udførsel af Planteavlprodukter.

	1936		1937		1938	
	Mill. hkg	Mill. Kr.	Mill. hkg	Mill. Kr.	Mill. hkg	Mill. Kr.
Byg	67,5	9,8	141,1	17,1	103,2	15,6
Andet Korn	—	2,2	39,2	7,8	28,0	4,6
Kartofler	37,5	3,3	58,9	6,0	20,0	1,9
Græsfrø	11,9	7,3	9,0	7,6	11,7	9,3
Roefrø	1,7	1,2	1,8	1,2	1,8	1,2

De øvrige Planteprodukter, der kan være underkastet direkte Salg, spiller i en hel Del Landbrug en betydelig Rolle, saaledes hvor det drejer sig om Avl af Frø eller Avl af Salgskartofler. Det fremgaar af Tabel 14, at Prisudviklingen i de senere Aar gennemgaaende har været ugunstig for Frøavl. Der er dog nu ved at ske en Ændring i dette Forhold for flere Frøsorters Vedkommende, hvilket dog ikke ses af Oversigten, der kun strækker sig til Juli 1938. For Kartofler har som allerede nævnt de 2 sidste Høstaar 1937 og 1938 givet alt for smaa Priser.

Driftsbureauet udregner Indekstal for Planteprodukter og kommer for 1937—38 til Tallet 116 mod 127 1936—37. Tages Pristallet paa Korn efter Høst 1938 i Betragtning, vil Indekstallet for Aaret 1938—39 kunne ventes endnu lavere. Der er samtidig sket en Forskydning i Priserne paa Husdyrprodukter i opadgaaende Retning. I det store og hele har Udviklingen i det sidste Aarstid været de Brug, der lægger Vægt paa direkte Salg af Planteprodukter, ugunstig. Om denne Udvikling skal blive af mere varig Natur, er det vanskeligt nu at spaa om.

Vi lever i Reguleringens Tidsalder, og Statsindgrebene gør sig stærkere og stærkere gældende. I Almindelighed er der i disse Aar kun meget begrænsede Muligheder for

økonomisk Gevinst for Landbrugets Udøvere. Det maa anses for heldigt, om man i det Omfang, man fra Statsmagtens Side finder det formaalstjenligt at gribe regulerende ind i Produktionen, har for Øje at stabilisere Priser og Afsætningsbetingelser mest muligt. Jo ringere Indtjeningsmuligheder, des nødvendigere er omhyggelig Planlægning af Avl og Omsætning. Men Planernes gode Udførelse og Opnaaelse af et tilfredsstillende Resultat afhænger meget af, om man paa Forhaand har Mulighed for at beregne Udviklingens Retning.
